

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชนกำลังเผชิญสภาวะขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ เนื่องจากมีการลาออกของพยาบาลจำนวนมาก ในขณะเดียวกันกลับพบว่า มีผู้ให้ความสนใจสมัครเข้าเรียนพยาบาลน้อยลง ตัวเลข การลาออกของพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่พบว่า ในปี 2550 มีพยาบาลลาออกมากถึง 121 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.25 ของจำนวนพยาบาลทั้งหมดในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ (บุญเฉลา สุริยวรรณ, 2551)

ท่ามกลางความต้องการบริการสุขภาพภายในประเทศที่สูงขึ้น การผลิตจำนวนของพยาบาลวิชาชีพกลับลดลง ขณะที่การสูญเสียพยาบาลออกจากวิชาชีพนั้นกลับเพิ่มขึ้นสวนทางกัน อย่างน่าใจหาย ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพยาบาลในสถานบริการสุขภาพทุกระดับมีมากมาย หลายอย่าง เช่น สถานภาพการว่าจ้างไม่เป็นข้าราชการ เป็นเพียงลูกจ้างไม่มีเกียรติ การไม่ได้สิทธิต่างๆ หรือได้น้อยมาก ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล เงินบำเหน็จบำนาญ ภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นทั้งจากปริมาณผู้ป่วยและความรุนแรงของอาการเจ็บป่วย ค่าตอบแทน และสวัสดิภาพน้อยเมื่อเทียบกับภาระงานและไม่เท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น เช่น ไม่มีที่พัก ค่าเวรต่ำ รวมทั้งยังขาดแคลนความก้าวหน้าในงานและการศึกษาต่อ (ThaiBizCenter.com[ออนไลน์], 2552)

โรงพยาบาลเทพปัญญา ก็เป็นอีกโรงพยาบาลหนึ่งที่กำลังประสบกับปัญหาขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์พยาบาล ทั้งนี้เป็นผลมาจากการลาออกของบุคลากรทางการแพทย์พยาบาลเป็นจำนวนมาก ในปี 2552 มีพยาบาลลาออก 15 คน และมีพนักงานช่วยการพยาบาลลาออก 18 คน รวมกันเป็นจำนวน 33 คน จากจำนวนบุคลากรทางการแพทย์พยาบาลทั้งหมด 104 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ของจำนวนบุคลากรทางการแพทย์พยาบาลทั้งหมดใน โรงพยาบาลเทพปัญญา ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วยของโรงพยาบาลเป็นอย่างมาก จากการสำรวจของฝ่ายบุคคล โรงพยาบาลเทพปัญญาพบว่าสาเหตุที่บุคลากรทางการแพทย์พยาบาลลาออกเกิดจากหลายสาเหตุ สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากภาระงานที่มากเกินไป สาเหตุอีกส่วนหนึ่งเกิดจากความเครียดในการทำงานเนื่องจากโรงพยาบาลเทพปัญญาเป็นโรงพยาบาลที่เป็นศูนย์สำหรับผู้ป่วยอุบัติเหตุ จึงทำให้มีผู้ป่วยที่มีอาการหนักเข้ามารักษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังมีปัจจัยทางด้านครอบครัว เช่น ต้องการกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิม หรือย้ายตามสามี อีกสาเหตุที่พบคือต้องการเปลี่ยนอาชีพใหม่ นอกจากนั้นยังมีบางคนทีลาออกเพื่อไป

ทำงานในคลินิก ในขณะที่มีบางคนให้เหตุผลในการลาออกว่าเพื่อไปอยู่บ้านเฉยๆ (ข้อมูลจากฝ่ายบุคคลโรงพยาบาลเทพปัญญา, 4 มีนาคม 2553)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีบุคลากรทางการพยาบาลลาออกเป็นจำนวนมากในแต่ละปี แต่ก็ยังมีบุคลากรทางการพยาบาล ส่วนหนึ่งที่ยังคงปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาล เทพปัญญา โดยไม่ลาออก ย่อมแสดงว่ามีปัจจัยบางประการที่ดึงดูด บุคลากรทางการพยาบาล กลุ่มนี้ไว้ และมีน้ำหนักมากกว่าปัจจัยที่ทำให้ลาออก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรทางการพยาบาล ในการคงการทำงานในโรงพยาบาล เทพปัญญา ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาของ พันธพงษ์ ตาเรืองศรี (2552) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออายุรแพทย์ในการคงการรับราชการใน โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนั้นพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางบวกต่ออายุรแพทย์ในการคงการรับราชการ ได้แก่ ปัจจัยการฝังตรึงในงานในด้านของ ความเข้ากันได้กับชุมชนที่อาศัย ความเข้ากันได้กับโรงพยาบาล การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนที่อาศัยอยู่ ความรู้สึกมั่นคงจากการอยู่ในระบบราชการ และการได้รับเกียรติจากเพื่อนร่วมงาน

ผู้ศึกษามีความตั้งใจว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างปัจจัยการฝังตรึงในงาน เพื่อลดอัตราการลาออกของบุคลากรทางการพยาบาลโรงพยาบาลเทพปัญญา อันจะส่งผลดีต่อการให้บริการสำหรับผู้ป่วยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงการทำงานของ บุคลากรทางการพยาบาล ในโรงพยาบาลเทพปัญญา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงการทำงานของ บุคลากรทางการพยาบาลในโรงพยาบาลเทพปัญญา ระหว่างกลุ่มที่ไม่คิดจะลาออก กับกลุ่มที่มีแนวโน้มจะลาออก

1.3 ขอบเขตการศึกษา

เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการคงการทำงาน ได้แก่ การฝังตรึงในงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลยังสมัครใจทำงานเดิมของตนเองต่อไป ประกอบด้วยพันธะ ความลงตัว และสิ่งที่ต้องสละ ทั้งในด้านองค์กร และชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม, ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร

1.4 นิยามศัพท์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงการทำงาน หมายถึงปัจจัยเกี่ยวกับการฝังตรึงในงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลยังสมัครใจทำงานเดิมของตนเองต่อไป ประกอบด้วยพันธะ ความลงตัว และสิ่งที่ต้องสละ ทั้งในด้านองค์กร และชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม, ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร

บุคลากรทางการแพทย์ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงพยาบาลวิชาชีพ และพนักงานผู้ช่วยการพยาบาล พยาบาลวิชาชีพหมายถึงผู้จบการศึกษาจากหลักสูตรการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ที่ได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาลแห่งประเทศไทย พนักงานผู้ช่วยการพยาบาลหมายถึงผู้ที่จบการอบรมหลักสูตรพนักงานช่วยการพยาบาล

โรงพยาบาลเทพปัญญา เป็นโรงพยาบาลเอกชนในเครือโรงพยาบาลรามคำแหง ทุนจดทะเบียน 356 ล้านบาท มีโรงพยาบาลเชียงใหม่รามถือหุ้นอยู่ 99% เป็นโรงพยาบาลที่มีขนาด 130 เตียง เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2539 เปิดให้บริการตรวจรักษาโดยแพทย์เฉพาะทางทุกสาขา มีแพทย์ประจำ (full time) ทุกสาขาจำนวน 17 คน, แพทย์ Part time และแพทย์ที่ปรึกษา จำนวน 32 คน, ทันตแพทย์ประจำ 2 คน มีผู้ป่วยนอกเข้ามาใช้บริการเฉลี่ย 300 คนต่อวัน และมีผู้ป่วยในเฉลี่ย 30 เตียงต่อวัน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ บุคลากรทางการแพทย์ในการคงการทำงานในโรงพยาบาลเทพปัญญา
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างปัจจัยส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์ไม่ลาออกจากโรงพยาบาลเทพปัญญา